

O Starém zákoně, který máme číst

Milí bratři, milé sestry,

konečně mě k tomu Pán Bůh dohnal... Já jsem léta smutný z toho, že církve přehlíží Starý zákon. Křesťané málokdy čtou tyto první tři čtvrtiny svých Biblií. Ještě méně Starý zákon vážně studují. A snad ještě méně ho mají v oblibě. Léta jsem smutný z toho, že věřící lidé se v podstatě shodnou s nevěřícími na tom, že Starý zákon je sbírka krutých vyprávění - zatímco Nový zákon je knihou lásky. Možná by se mnohým křesťanům ulevilo, kdyby se ty staré, divné a údajně překonané židovské texty z křesťanské bible prostě odstranily, kdyby se v církvi přestaly vyučovat a přestalo se na ně kázat.

A léta jsem smutný z toho, že faráři a kazatelé přesně tuto náladu ve svých bratrech a sestřích podporují. Ne snad že by přímo říkali, že Starý zákon nedoporučují ke čtení a ke studiu. To si nikdo říct nedovolí. Ale zcela prakticky: Na Starý zákon nekážou. A když Starý zákon nezničí z kazatelny, pak to potichu potvrzuje a podporuje mínění lidí: Že Starý zákon není třeba otevírat a vážně se jím zabývat.

A teď si sáhnu do svědomí já sám: Léta jsem v tomto směru našťvaný i sám ze sebe. Přestože říkám často, že Starý zákon mám rád stejně jako Nový zákon... Přestože zdůrazňuji, že obě části shodně zvěstují našeho Boha Spasitele... Na konci roku se podívám, na jaké texty jsem za uplynulé období kázal - a nestačím se divit. Například v roce 2015 jsem z celkových 50 nedělních a svátečních kázání kázal pouze 10 x na starozákonní text! Zbylých 40 kázání se opíralo o Nový zákon.

A přitom jen Starý zákon je Písmem Ježíše Krista, našeho Spasitele. Ježíš miloval a znal Boží slovo. Své učení opíral o Starý zákon. Akorát by jej takto nikdy nenazval. Vždyť pro něj to nebylo „staré“ slovo. Ale živé slovo živého Boha. Ježíš se často pře s tehdejšími znalci o význam Starého zákona. Například saduceům praví: *Mýlíte se, neznáte Písmo ani moc Boží!* (Mk 12:24). Své blízké učí pravému významu Starého zákona. Vždyť například dvojím přikázáním lásky Ježíš shrnuje učení celého Starého zákona (Mt 22:37nn). Není mu tedy jedno, co v Písmu stojí a jak druzí Starý zákon vykládají.

Kdo tedy miluje Krista, má ve vážnosti to, co on sám měl ve vážnosti. A Ježíš si vážil celého Starého zákona.

No a sebe sama Ježíš vnímá jako naplnění Božího slova - ve Starém zákoně zaznamenaného. V nazaretské synagoze, po přečtení oddílu z Izajášova proroctví, Ježíš prohlásí: *Dnes se splnilo toto Písmo, které jste právě slyšeli.* (L 4:21) Nebo v jeho Kázání na hoře slyšíme: *Nedomnívejte se, že jsem přišel zrušit Zákon nebo Proroky; nepřišel jsem zrušit, nýbrž naplnit. Amen, pravím vám, dokud nepomine nebe a země, nepomine ani jediné písmenko ani jediná čárka ze Zákona, dokud se všechno nestane.* (Mt 5:17-18)

A v neposlední řadě: Celý Ježíšův život - od narození (Mt 1:1-17), až po jeho smrt a vzkříšení (L 24:27) - je předpovězen ve Starém zákoně. A to také právě proto, že i on, věčný Boží Syn, druhá osoba Trojice, je vlastně božským autorem Písma Starého zákona.

A co první křesťané? Jak ti nakládali se Starým zákonem? Apoštol Petr, když o Letnicích zvěstuje Krista ukřižovaného a vzkříšeného, káže na starozákonní texty (Sk 2). Štěpán, když mluví k židům o Kristu, káže na starozákonní texty (Sk 7). Apoštol Pavel nekáže na své epištoly, ale na starozákonní texty (Sk 17; 1K 15).

A proto jsem bytostně přesvědčen, že Hospodinu vadí, když Starý zákon my křesťané nečteme. A ještě víc mu musí vadit, že my faráři na něj nekážeme. Vždyť se jedná o více než 75 procent jeho Slova! No posuďte sami: Vás by neštvalo, kdyby vaši nejbližší poslouchali jen každé vaše čtvrté slovo, které řeknete?

Program na příští rok

Takže s tím je, pevně doufám, konec... Po dlouhém přemýšlení jsem se rozhodl, že v tomto novém roce se budu snažit kázat jednu neděli na Starý zákon a druhou neděli na Nový zákon. A také jsem se rozhodl, že vám tento svůj plán sdělím dopředu - abyste mi třeba v polovině roku připomněli, že se tohoto plánu nedržím. A nejen připomněli, ale abyste se za mě také modlili. Protože vy jistě máte zájem na tom, abyste byli živeni vyváženou stravou. Tak jako nejíme pořád jen chleba, anebo jen párky - ale trochu zeleniny a trochu ovoce a trochu masa a mléčných výrobků... Tak ani v duchovním životě není dobré, když se sytíme pořád dokolečka stejnými oddíly Písma.

Jsem také bytostně přesvědčen, že naší církvi chybí posloupný výklad biblických knih. Jedině tímto stylem, postupným probíráním biblické látky, se lidé nejlépe obeznámí s celou Boží vůlí. Protože kdyby bylo na nás, kazatelích, vybírali bychom si dokolečka jen ty biblické texty, které máme rádi, které nás baví, které není těžké vyložit, které vždycky jen pohladí a potěší. A na ty těžké, obtížné pasáže, kterými nás často Bůh chce napravovat a měnit - na ty by nikdy nedošlo.

Když se apoštol Pavel loučil s křesťany v Efezu, řekl jim: *Proto vám v tento den prohlašuji před Bohem, že mou vinou nikdo nezahyne, neboť jsem vám oznámil celou Boží vůli a nic jsem nezamlčel.* (Sk 20:26-27). Toto já zatím tak směle prohlásit nemohu.

Ale právě proto, abych vám oznamoval celou Boží vůli a nic vám nezamlčoval, rád bych počínaje tímto rokem z kazatelny probíral postupně vždy jednu starozákonní a jednu novozákonní knihu. Konkrétně nyní na Genesis a 1. epištolu Petrovu, kterou jsme započali v adventu.

Říkal jsem na začátku, že mě k tomu konečně Pán Bůh dohnal. Ano. Když jsem na Silvestra vylosoval biblické heslo pro náš sbor na rok 2016 právě z knihy Genesis: *Bůh učinil člověka, aby byl jeho obrazem* (Gn 1:27), uvědomil jsem si, že je skutečně potřeba nejen kázat na tento verš - ale souvisle na celou tuto biblickou knihu.

Reklama na knihu Genesis

Dnešní kázání bude tedy trochu jiné, než obvykle. Dnešní kázání je vlastně reklama. Reklama na tuto první knihu našeho Písma. K čemu jsou reklamy? Reklamy mají většinou přimět člověka k tomu, aby utratil své peníze za to, co reklamy předvádějí. Reklama na zubní pastu slouží k tomu, aby si člověk koupil právě tuto zubní pastu - a ne jinou. Cílem dnešního kázání bude nadchnout vás pro knihu Genesis a přimět vás, abyste si ji doma otevřeli a znovu celou přečetli.

Jak Nový zákon užívá knihu Genesis?

Začněme čísly. Podívejme se nejprve, jak důležitá je kniha Genesis pro novozákonní autory. V Novém zákoně najdeme 35 přímých citací z knihy Genesis. A minimálně 200 citací a přímých tematických odkazů na knihu Genesis. První odkaz je hned v prvním verši Nového zákona: **Listina rodu Ježíše Krista, syna Davidova, syna Abrahamova.** (Mt 1:1). A poslední odkaz na knihu Genesis je v poslední kapitole poslední knihy Nového zákona: *Blaze těm, kdo si vyprali roucha, a tak mají přístup ke stromu života i do bran města.* (Zj 22:14) Ale to není všechno. 24 z celkem 27 novozákonních spisů se odkazuje na knihu Genesis. Tedy všechny spisy, kromě těch nejkratších, kromě epištol Fm, 2J a 3J. Více než 100 odkazů se vztahuje na prvních jedenáct kapitol knihy Genesis. (Gn 1-11). A 63 z nich se vztahuje na první tři kapitoly knihy Genesis. Nový zákon celkem 14x odkazuje k potopě a 58x k Abrahamovi. A Pán Ježíš sám celkem 25x cituje z této první knihy Starého zákona.

Vidíte sami, bratři a sestry, že kniha Genesis je pro novozákonní autory, pro první křesťany, důležitým zdrojem Božích pravd, na které je třeba navazovat a které je třeba dále rozvíjet. Někdo řekl, že představit si Písmo bez knihy Genesis je stejné jako stavět dům bez tolik potřebných základů.

Název, autor, záměr a členění knihy Genesis

Ano, skutečně je tomu tak. Vždyť tato kniha stojí v základu Božího slova. Je na samém jeho začátku. Proto také dostala řecký název: *Gesesis*, česky *Počátek*. S tím souvisí i hebrejský název: *Berešit*, česky *Na počátku*. To je první slovo první knihy Písma (Gn 1:1).

Pokročme. **Kdo knihu Genesis napsal?** Tradičně se uvádí, že Mojžíš sám - stejně jako ostatní knihy, které nakonec známe pod souhrnným názvem Pět knih Mojžíšových.

Mojžíš přece často na Boží popud píše. (Ex 17:14; 24:4; Nu 33:2; Dt 31:22) Vzdělání na to jistě má. Zřejmě je nabyt právě na faraonově dvoru. (Ex 2)

A už Jozue, Mojžíšův nástupce, si čte v knize Mojžíšově. Anděl Boží mu nařizuje: *Jen buď rozhodný a velmi udatný, bedlivě plň vše, co je v zákoně, který ti přikázal Mojžíš, můj služebník. Neodchyluj se od něho napravo ani nalevo; tak budeš jednat prozíravě všude, kam půjdeš. Kniha tohoto zákona ať se nevzdálí od tvých úst. Rozjímej nad ním ve dne v noci, abys mohl bedlivě plnit vše, co je v něm zapsáno. Potom tě bude na tvé cestě provázet zdar, potom budeš jednat prozíravě.* (Joz 1:7-8)

A kněz Ezdráš ustanovuje bohoslužebný řád v Jeruzalémě podle knihy Mojžíšovy (Ezd 6:18). A lid v obnoveném Jeruzalémě naslouchá slovům Mojžíše (Neh 13:1).

Ovšem co je pro nás asi nejdůležitější: I Ježíš sám bral vážně Mojžíšovo autorství. A pokud ne přímé autorství, pak alespoň fakt, že Mojžíš za celým tímto rozsáhlým biblickým textem stál, dával dohromady různá starší svědectví a prameny. Vždyť Ježíš říká: *A pokud jde o mrtvé, že vstanou, nečetli jste v knize Mojžíšově, ve vyprávění o hořícím keři, jak Bůh Mojžíšovi řekl: 'Já jsem Bůh Abrahamův, Bůh Izákův a Bůh Jákobův'?* (Mk 12:26) Anebo vyčítá svým současníkům: *Nedomnívejte se, že já budu na vás u Otce žalovat; vaším žalobcem je Mojžíš, v něhož jste složili svou naději. Kdybyste opravdu věřili Mojžíšovi, věřili byste i mně, neboť on psal o mně. Nevěříte-li tomu, co on napsal, jak uvěříte mým slovům?* (J 5:46-47)

Vidíte, jak v posledku záleží na tom, abychom brali vážně Mojžíšovo autorství prvních pěti knih Starého zákona. Protože v opačném případě bychom z Ježíše Krista udělali lháře. Anebo hlupáčka, který věděl méně, než víme dnes my sami.

A jaký je **záměr knihy Genesis**? Vyprávět úplně od začátku dějiny Boží spásy. Kniha Genesis vypráví dějiny světa, lidí a dále pak dějiny vyvoleného lidu. Ale především vypráví o Bohu, bez kterého by ani svět, ani lidé, ani jeho zvláštní lid nikdy nebyl. Kniha Genesis je tedy dějepravná kniha, která však v první řadě nese svědčí o prvních událostech světa, ale o Bohu, který tento svět stvořil a který si v tomto světě vybral svůj lid.

Proto také členíme knihu Genesis v zásadě na dvě části: Na vyprávění o Božím stvoření světa (Gn 1-11). A na vyprávění o Božím stvoření jeho lidu (Gn 12-15) - čímž Bůh odpovídá na tragické odpadnutí člověka od Boha (Gn 3).

Semínka Boží pravdy: Obsah knihy Genesis

No a na závěr asi to nejzajímavější. Co vlastně v knize Genesis nacházíme? Jeden kazatel řekl, že Genesis je semeništěm biblických pravd. V knize Genesis skutečně nalézáme spousty semínek Božích pravd. Spousty semínek, které budou dál v Písmu klíčit a růst - až se z nich stanou veliké stromy. V první řadě se tedy Bůh v Genesis zjevuje jako všemohoucí Stvořitel celého vesmíru (Gn 1:1). A nejen to: Již v první kapitole nacházíme semínka učení o Boží Trojici (Gn 1:1-3; Gn 1:26). Z této knihy se dovídáme prvotní informace o Satanu, svůdci lidstva (Gn 3:1nn). Ale také z ní už slyšíme radostné zaslíbení jeho porážky v Ježíši Kristu (Gn 3:15).

Z této knihy se dále učíme o Božím svrchovaném vyvolení. Bůh není Bohem všech lidí, jako tomu mohlo být před pádem lidstva do hříchu. On si vyvolí Izáka. A ne Izmaele. On si vyvolí Jákoba. A ne Ezaua.

Dále jakožto evangelíci jistě víme, že apoštol Pavel podepírá svou nauku o ospravedlnění pouhou vírou právě o stránky knihy Genesis - o abrahamovské příběhy (Gn 15).

A že kniha Genesis v náznacích mluví také o svátostech - o křtu (Gn 6) a o večeři Páně (Gn 14)? Ale třeba také o desátcích? (Gn 14) Ano, je tomu tak.

V knize Genesis nacházíme také náčrty obecně lidských otázek - třeba témata manželského soužití, narození a smrti lidí, nebo téma utrpení a zla. V této knize čtou i ti, kteří se zajímají například o homosexualitu (Gn 19), nebo o vztah k muslimům (Gn 16).

Ale z knihy Genesis se především každý křesťan učí mít Hospodina na prvním místě ve svém životě - dokonce výš, než svou rodinu - jak to vidíme v příbězích o praotci Abrahamovi (Gn 12; Gn 22) Také se díky ní učí víře, naději a třeba i modlitbě (Gn 18).

A v knize Genesis nacházíme semínka veškerého **učení o Ježíši Kristu**. Kristus, Boží Syn, se podílí na stvoření vesmíru. (Gn 1:3). Kristus je stromem života uprostřed rajske zahrady (Gn 2:9). Kristus je zaslíbeným potomkem Evy, který jednou porazí Satana a zahladí náš hřích (Gn 3:15). Kristus je beránkem, jehož krev smývá naše hříchy (Gn 3:21). Kristus je archa, díky které se my, hříšníci, zachraňujeme před jistou záhubou (Gn 6). Kristus je Abrahamův potomek, díky kterému přejde požehnání na všechny národy světa (Gn 12). Kristus je kněz podle řádu Melchisedekova, který žehná nám všem, které Bůh vyvolil (Gn 14). Kristus je žebřík, který viděl Jákob ve svém snu - jediná spojnice mezi nebem a zemí, jediné pojítka mezi námi a Bohem (Gn 28:12). Kristus je Josef, který vládne všemu, poté co byl nespravedlivě trestán a prožíval muka (Gn 37-50). Kristus je potomek Judův, kterého jednou budou poslouchat všechny národy země (Gn 49:10). V této knize počátků, v knize Genesis, je Kristus všude a ve všem. To nakonec potvrzuje i Ježíš, jak jsme slyšeli v 1. čtení: *Zkoumáte Písma a myslíte si, že v nich máte věčný život; a Písma svědčí o mně.* (J 5:39)

Praktický závěr: Výzva ke studiu knihy Genesis

Milí bratři, milé sestry, moje máma vždycky hořekuje nad nepraktickým kázáním. Někdy se mě ptá: *A co si z toho mám odnést? Co si z toho tvého kázání mám vzít do života?* Možná se dnes ptáte podobně. V tom případě vám jednu praktickou a konkrétní pobídku dám: V příštích 14 dnech si přečtete celou knihu Genesis. Jak jsem řekl: Dnešní kázání mělo za cíl udělat této první knize Písma reklamu. A jak to u reklam bývá: Ať špatná či dobrá reklama - vždycky lepší, než žádná.

Modleme se: Bože, Duchu svatý, ty sám nám otevírej první stránky tvého Slova. Dej, abychom z nich měli hojný užitek pro náš každodenní život. Ty sám nás přesvědčuj, že není jediné části tvého Slova, kterou bychom s čistým svědomím mohli ignorovat a vyhýbat se jí. Tvé slovo má být svící našim nohám, když kráčíme do tvého království. Kéž tomu tak skutečně i bude. Amen.